

DFØ

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
25/50465 - 2

Saksbehandler:
Charlotte Elisabeth Flood

Dato: 15.08.2025

25/33 Høringsinnspill - krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder

Bymiljøetaten ser positivt på at Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og Etisk handel Norge (EHN) arbeider for å heve nivået på krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv i offentlige anskaffelser. Bymiljøetaten jobber aktivt med krav til aktsomhetsvurderinger i våre anskaffelser gjennom standardkrav i Oslomodellen, samt ytterligere krav og kriterier som stilles i anskaffelser med særlig høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter og miljøødeleggelser og korrupsjon. Basert på våre erfaringer, løfter Bymiljøetaten i det følgende noen problemstillinger og refleksjoner rundt de foreslåtte kravene.

Bymiljøetatens tilbakemeldinger og innspill er ikke uttømmende. Vi fokuserer på det vi mener er viktigst å vurdere i det videre arbeidet med kontraktsvilkår, krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder.

Generelle innspill

Det er uklart hva som er ment som anvendelsesområde for de foreslåtte kravene og kriteriene. I innledningen til høringsbrevet står det at forslaget gjelder "standardformulerte kontraktsvilkår, krav og kriterier for å fremme grunnleggende menneskerettigheter ved anskaffelser av høyrisikoprodukter i henhold til LOA §5". Dette tyder på at kravene gjelder for vareanskaffelser. Av dokumentet for øvrig fremgår det imidlertid at kravene gjelder både for varer og tjenester. Bymiljøetaten mener det må klargjøres om kravene skal gjelde bare vareanskaffelser eller også omfatte tjenester. Bymiljøetaten lurer på om hensikten er at kravene skal gjelde for tjenesteanskaffelser, eller om målet er å sikre at kravene gjelder alle leddene i leverandørkjeden, inkludert tjenester som er nødvendige for å levere sluttproduktet til kunden. Dette kan for eksempel være transport i leverandørkjeden for varene.

Bymiljøetaten mener at det kan være hensiktsmessig å komme med en anbefaling vedrørende verdterskel for når kravene anses å være forholdsmessige å bruke. Dersom det skal være opp til oppdragsgiver å bruke kravene i utvalgte kategorier/kontrakter basert på en risikobasert tilnærming og forholdsmessighetsvurdering, bør dette fremgå tydeligere.

Kravene som foreslås av DFØ og EHN er på et avansert nivå. Kontraktsvilkårene krever blant annet en offentlig redegjørelse etter åpenhetsloven også fra mindre virksomheter, som ikke er underlagt denne loven. Bymiljøetaten erfarer at kvaliteten på redegjørelsene til store leverandører er svært varierende. Det er ikke realistisk å forvente at redegjørelser til små leverandører som ikke er underlagt loven vil bli gode. Siden nivået er så høyt, er det rimelig å anta at kravene vil anvendes i store/langvarige kontrakter/rammeavtaler med høy verdi. Bymiljøetaten mener at mindre leverandører vil kunne bli ekskludert fra denne type konkurranser. Dersom små leverandører deltar i en konkurranse sammen med store leverandører i større anskaffelser, vil kvalifikasjonskravet om redegjørelse etter åpenhetsloven potensielt virke diskriminerende overfor SMB'er. Selv om kvalifikasjonskravet ikke krever offentliggjøring, kan dette bli problematisk i praksis. Under punktene om kontraktsvilkår og kvalifikasjonskrav (1) vil dette diskuteres ytterligere.

Et annet hensyn som gjør seg gjeldende ved avanserte krav, er at det krever god kompetanse både for å sette krav, og for å vurdere oppfyllelse og oppfølging i kontraktsperioden. Det vil etter vårt syn være svært ressurskrevende både å fastslå riktig nivå i den enkelte anskaffelse, og å vurdere informasjon og dokumentasjon for oppfyllelse av krav eller grad av oppfyllelse for tildelingskriterier. Så omfattende vil dette være, at det ikke er naturlig å legge dette på innkjøpere utenfor veldig store anskaffelser eller anskaffelsesmiljøer med egne fagressurser på etisk handel, bærekraft og menneskerettigheter. Kun i enkelte anskaffelser vil det være naturlig å vektlegge varianter av de foreslåtte tildelingskriteriene tungt, og i disse anskaffelsene vil man måtte legge ned et betydelig arbeid for å kartlegge markedet og leverandørkjeder. I anskaffelser hvor man ikke har tid eller ressurser til dette, risikerer man enten at kriteriene vektles lavt, eller at man på grunnlag av manglende ressurser eller kompetanse, ikke premierer rett tilbyder. Det er derfor vår vurdering at slike krav må gjøres så forenklet og standardisert som mulig, både i utforming, dokumentasjon og håndtering.

Det vil videre være svært utfordrende å sørge for en objektiv og riktig vurdering av nivået i hvert enkelt tilbud. Grad av oppfyllelse av menneskerettslige forpliktelser og premiering av dokumentasjon på sporbarhet i deler av leverandørkjeden egner seg etter vårt syn dårlig som tildelingskriterier. Med rett nivå og god kvalitet på kravene, gjør disse seg langt bedre som minstekrav eller kontraktskrav. Da vil de kunne følges opp og sanksjoneres i kontraktsperioden, i stedet for at man risikerer vilkårlig vurdering av tilbud, med de potensielle rettslige og markedsmessige konsekvensene det har.

Det er behov for begrepsavklaringer i samtlige krav. Vi etterlyser spesielt definisjon av begrepet "bærekraftig produksjon" da det er mange ulike forståelser av hva som ligger i dette. Kravene må være så presist formulert som mulig for å sikre forutsigbarhet for og likebehandling av

leverandører. Det kan ikke overlates til innkjøpere å definere dette basert på deres kunnskapsnivå og en skjønnsmessig vurdering. Ulike vurderinger og begrepsbruk kan føre til at leverandører blir avvist hos en oppdragsgiver, og får kontrakt hos en annen. Dette vil være problematisk.

Videre ville det vært en fordel om man hadde presisert hvilke typer produktgrupper de enkelte kravene og kriteriene vil være egnet for. Alternativt kan det tenkes at det vil være hensiktsmessig å kategorisere og tilpasse kravene til bestemte produktgrupper.

En god og utfyllende veiledning fra DFØ i forbindelse med disse må være på plass samtidig med at kravene publiseres. Det bør gis konkrete eksempler fra mer komplekse/sammensatte anskaffelser enn de som bare omfatter én type produkt, slik som mobiltelefoner eller tekstiler.

En siste generell bemerkning gjelder ordlyden i innledningen til høringsbrevet, der det står følgende som gjelder for alle de foreslåtte kravene og kriteriene:

“Det er viktig å merke seg at bruk av anbefalte kontraktsvilkår, krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder skal følge prinsippet om proporsjonalitet. Det vil si at høyere forventninger stilles til store leverandører. Dette er presisert i de oppdaterte kontraktsvilkårene ved å betone at aktsomhetsvurderinger skal stå i forhold til virksomhetens størrelse.”

Det er naturlig at kontraktsvilkårene følger de internasjonale rammeverkene til FN og OECD og legger prinsippet om proporsjonalitet til grunn. Det er fullt mulig å tilpasse nivået i kontraktsoppfølgingen til leverandørens og kontraktens størrelse. Dette prinsippet vil imidlertid være problematisk å anvende hva gjelder kvalifikasjonskrav, kravspesifikasjon og tildelingskriterier. Her bør det lages tydelige sjekklister for vurdering av dokumentasjon, slik at det etableres et minstenivå av hva som er tilstrekkelig dokumentasjon. I en konkurransesituasjon er det ikke mulig å kreve at store leverandører leverer på et høyere nivå enn mindre leverandører. Proporsjonalitetsvurderingen må gjelde forholdet mellom krav og kontraktens størrelse, og vurderingen kan ikke tilpasses den enkelte leverandør. Dette vil være uforenelig med prinsippene om likebehandling og forutberegnelighet i anskaffelsesregelverket.

Anbefalt kontraktsvilkår (inkludert bilag 1)

Tittelen på kontraktsvilkåret er “Bærekraftige leverandørkjeder”, men både i formålet og i ordlyden er det hovedfokus på å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og anti-korrupsjon er nevnt som underelementer under grunnleggende menneskerettigheter. Disse hensynene er sidestilt i OECD sine retningslinjer for flernasjonale selskaper og bør sidestilles også i de foreslåtte kravene: grunnleggende menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og anti-korrupsjon.

Kontraktsvilkårene sier “Redegjørelsen for aktsomhetsvurderinger skal være offentliggjort ved kontraktsinngåelse.” Mange store leverandørene som er underlagt åpenhetsloven har mangelfulle redegjørelser. Med dette kravet vil også små leverandører måtte offentliggjøre fullskala redegjørelse som er tilpasset “virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, alvorlighetsgraden av, og sannsynligheten for brudd på for grunnleggende menneskerettigheter.” Dersom oppdragsgiver også vil måtte vurdere kvaliteten på redegjørelsen for å verifisere om kontraktskravet er oppfylt, kan dette føre til forskjellsbehandling basert på kompetansenivået hos den enkelte oppdragsgiver. Det bør defineres hva som er minste nivå, for å sikre enhetlig praksis i det offentlige. Det er også brudd på likebehandlingsprinsippet å ha ulike krav til små og store leverandører.

Tidspunktet for når aktsomhetsvurderingen skal være offentliggjort skaper usikkerhet og unødvendige juridiske vurderinger dersom valgt leverandør ikke oppfyller kravet før signering. Manglende publisert aktsomhetsvurdering vil ikke være grunnlag for å utsette signering av kontrakt. Oppfølgingen av kravet bør være en del av ordinær kontraktsoppfølging av vilkårene, og ikke et vilkår for å signere kontrakt.

Bilag 1 fremstår som veldig omfattende. Det er mange konvensjoner som går ut over det leverandører kan råde over. Det kan være hensiktsmessig å presisere/avgrense hvilke rettigheter som er de mest sentrale, f.eks. presisere artikkel 17 i FNs erklæring om urfolks rettigheter. Det er usikkert om det er hensiktsmessig å ta med FNs erklæring om nasjonale minoriteters rettigheter, da den presiserer at FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter gjelder for alle mennesker, også nasjonale minoriteter. Verdenserklæringen om menneskerettigheter gjelder imidlertid allerede for “alle medlemmer av menneskeslekten.”

I bilag 1 står det at “Føringene i følgende lover, konvensjoner, resolusjoner og protokoll skal respekteres.”. Å ta med veldig mange konvensjoner, standarder og anbefalinger i sin helhet, kan virke avskrekkende for leverandører. Andre leverandører vil vurdere det som urealistisk at oppdragsgiver vil kunne følge opp så omfattende krav, at de vil spekulere om kravene vil bli fulgt opp i det hele tatt. Sist, men ikke minst, vil det gjøre oppfølgingsarbeidet vanskelig dersom oppdragsgiver faktisk skal følge opp etterlevelse av alle standardene i bilag 1. Dersom man ikke har til hensikt å følge opp alt innholdet i dokumentene i bilag 1, bør det revideres hvor mye som inkluderes her.

Under pkt 3. sanksjoner er det presisert at den primære arbeidsmetoden når brudd oppdages, er veiledning og dialog med leverandøren. Teksten er mer egnet til å ha i en veiledning, og ikke i kontrakten. Dette vil skape uklarhet for når oppdragsgiver har anledning til å ilegge sanksjoner, og vil skape uklare linjer, diskusjoner og økt konfliktnivå med leverandør. Det at sanksjoner kan ilegges er allerede ivaretatt gjennom at “oppdragsgiver kan” ilegge sanksjoner for oppramsingen av sanksjoner.

Som sanksjonsmulighet har oppdragsgiver mulighet til å pålegge "retting". Sanksjonen er imidlertid ikke retting av tidligere forhold, men en plan for hvordan leverandør skal ha rutiner for fremtidige krav.

En sanksjonsmulighet er at oppdragsgiver kan kreve at leverandøren bytter ut underleverandøren ved vesentlig kontraktsbrudd. Utskiftning av underleverandører er regulert i anskaffelsesforskriften § 24-4. Denne sanksjonen legger opp til en høyere terskel for utskiftning enn det anskaffelsesforskriften gjør. Å introdusere nye terskler, når forskriften allerede har regulert denne retten, skaper uklarhet. Oppdragsgiver vil uansett ha mulighet til å heve kontrakt med hovedleverandør dersom UE har vesentlig kontraktsbrudd.

Spørsmål: Under Punkt 1 er det satt inn underpunkter for a og c. Dette for å forenkle for leverandøren hva disse to OECD-trinnene innebærer av konkrete tiltak i aktsomhetsvurderingen. Bør også b, d, e og f inneholde underpunkter for å forenkle for leverandøren hva disse trinnene innebærer av tiltak?

Ja, det kan være hensiktsmessig å spesifisere noen underpunkter, slik at det finnes et minstenivå av hva som er i henhold til kontraktsvilkårene. Dette fordi aktsomhetsvurderingene skal "stå i forhold til virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, alvorlighetsgraden av, og sannsynligheten for brudd på for grunnleggende menneskerettigheter."

Anbefalt kvalifikasjonskrav (1)

Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv ved tilbudsinnlevering. Dokumentasjonskravet vil ikke nødvendigvis hjelpe å kunne fastslå om leverandørene er egnet. Formålet som står i forhold til kravet er "å kontrollere at leverandøren har nødvendige systemer og tiltak for å kunne gjennomføre aktsomhetsvurderinger i henhold til kontraktsvilkåret for bærekraftige leverandørkjeder". Dersom formålet med kravet faktisk er å kontrollere at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger, må dokumentasjonskravet justeres til å omfatte også dokumentasjon som ligger bak redegjørelsen. Dette kan for eksempel være en kopi av risikokartleggingen, beskrivelse av konkrete tiltak som er iverksatt/planlagt samt en beskrivelse av resultater av arbeidet.

Kravet sier at "Leverandøren skal fremvise rutiner for å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv." Dokumentasjonen skal inneholde rutiner for aktsomhetsvurderinger som kan fremvises gjennom virksomhetens redegjørelse for aktsomhetsvurderinger. Det er ikke vanlig praksis at virksomheter legger ut sine interne rutiner i redegjørelsen. Redegjørelsen er ofte svært overordnet og viser til retningslinjer (Code of Conduct) for virksomheten selv, retningslinjer for leverandørkjeden (Supplier Code of Conduct) og/eller bærekraftsrapporten. Dersom leverandører skal dokumentere sine rutiner for aktsomhetsvurderinger, må dette kreves eksplisitt som dokumentasjon (evt. i tillegg til

redegjørelsen). En beskrivelse av rutinene kan også godtas, men det bør i så fall presiseres hvilke av elementene av rutinen som skal være beskrevet, for å definere et minstenivå.

Under “Dokumentasjon” skal redegjørelsen til leverandør stå i forhold til “virksomhetens størrelse, art eller konteksten virksomheten opererer i”. Som vi har kommentert over under “generelle bemerkninger”, kan det ikke skilles på hvilke krav man setter til aktsomhetsvurderingen ut fra forhold hos leverandøren. Kravet er det samme, og vurderingen av oppfyllelse kan ikke skilles på fra leverandør til leverandør. Vurderingen blir dermed ikke en annen om firmaet er stort, eller av en annen “art”. Dette vil bryte med likebehandlingsprinsippet i anskaffelsesretten.

Spørsmål: Bør det lages veiledning om hva som bør inkluderes som et minstenivå for aktsomhetsvurderinger for virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven?

Ja. Vi mener at det også bør lages tilsvarende veiledning for minstenivå for leverandørene som er omfattet av åpenhetsloven, siden kvaliteten på redegjørelsene varierer stort.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (2)

Sporbarhet til produksjonssted for sammenstilling av sluttproduktet er ikke problematisk for de fleste leverandørene. Det er mer utfordrende å sikre sporbarhet for hovedkomponenter og spesielt råvarer. Kjøp på børser (f.eks. blomsterløk), blanding/sammensmelting av metaller fra ulike gruver, skifting av produksjonssted av komponenter avhengig av kapasiteten på fabrikkene gjør sporbarhet lenger ned i leverandørkjeden krevende i enkelte bransjer, spesielt for elektronikk.

Adgangen til å stille dokumentasjon for kvalifikasjonskrav er uttømmende hjemlet i forskriften. Etter anskaffelsesforskriften § 16-6 e) er det adgang til å be om: ”en beskrivelse av styringen av leverandørkjeden og sporingssystemene som leverandøren vil bruke til å utføre kontrakten; ” Dokumentasjonskravet for sporbarhet er ikke hjemlet i forskriften slik vi ser det.

En utfordring med kravet er hvordan oppdragsgiver skal håndtere utskifting av produksjonssteder underveis i kontraktsperioden. I kontrakter i enkelte segmenter, og i kontrakter med lang varighet vil dette være en aktuell problemstilling. Oppdragsgiver må da vurdere om kravet er oppfylt dersom produksjonssted endrer seg underveis i kontrakten, og kan i ytterste konsekvent havne i en situasjon der man gjennomfører en ulovlig direkteanskaffelse dersom produksjonssted endrer seg etter tildelingstidspunktet.

Etter vårt syn er dette kravet ikke egnet som kvalifikasjonskrav.

Spørsmål:

Kan det være rimelig å bruke et kvalifikasjonskrav der leverandører skal redegjøre for produksjonssted lenger ned i leverandørkjeden enn sammenstillingsleddet? Hvis ja, for hvilke produktkategorier kan dette være forholdsmessig?

Ja, for kategorier med svært høy risiko på hovedkomponent/råvare nivå, men middels eller lav risiko på sammenstilling, i anskaffelser av høy verdi. Her må man også være obs på sammenfall med tildelingskriterium.

Når er det forholdsmessig å avvise leverandører som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene til sporbarhet i leverandørkjeden?

Oppfyllelse av kvalifikasjonskrav er ikke en forholdsmessighetsvurdering. Leverandører som ikke oppfyller, må avvises. Vilkårlig praksis på dette området vil undergrave vurderingen og kravets tyngde, og være i strid med anskaffelsesregelverket.

Hvordan skal oppdragsgiver forholde seg til merkevareprodusenter som ikke er villige å oppgi produksjonssted, tross at slik informasjon er belagt med taushetsplikt og unntatt offentligheten?

Stiller vi kvalifikasjonskrav eller minstekrav om at dette skal oppgis, må slike leverandører avvises.

Anbefalt kravspesifikasjon

Under punkt for dokumentasjon nevnes det TCO Certified, Fairtrade eller OEKO- TEX Standard 100. Det er uklart hvordan man kan sidestille disse merkeordningene på produktnivå. Noen av grunnene er følgende. TCO tar for seg IT produkter. Fairtrade har ikke IT-produkter i sin portefølje. Videre er Fairtrade den eneste merkeordningen som benytter seg av minimumspriser og hvor bøndene får et ekstra tillegg, også kalt pris premium (et fast beløp per kilo, liter eller stilk) på råvarenivå. I en utlysning vil det med stor sannsynlighet være brudd på anskaffelsesregelverket å bruke TCO og Fairtrade i samme utlysningstekst.

Vi ser imidlertid positivt på at DFØ og EHN har valgt å bruke Fairtrade da dokumentasjonskravet for Fairtrade er enkelt å gjennomføre for en innkjøper og vil ikke kreve noe ytterligere kompetanse for å kunne verifisere gyldigheten av innsendt dokumentasjon.

Dokumentasjonskravet for Fairtrade er en såkalt FLO ID som man enkelt kan verifisere på nett.

Videre fremgår det at "Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbar i StandardsMap". Er det slik at DFØ og EHN mener at man bare kan akseptere en merkeordning som finnes i Standard Maps. Er dette tenkt som et absolutt krav?

Til slutt står det følgende: «annen dokumentasjon som kan brukes». Her henvises det blant annet til SA8000 og signert "The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende". International

Accord for Health and Safety in the Textile and Garment Industry og SA8000 kan vanskelig anses å være i samme kategori som TCO og Fairtrade. Accord er ment for tekstilindustrien og tar primært for seg sikkerhet på arbeidsplassen. TCO gjelder IT-produkter. Fairtrade fokuserer på råvaren, bærekraftig avling og ivaretagelse av en rettferdig lønn for bøndene.

Under punkt for informasjon om kravspesifikasjonen: Det bør ikke anbefalelse å gjøre markedsundersøkelse for om leverandørene kan tilby merkeordninger eller har tredjepartsrevisjoner ved produksjonsenheter da merkeordninger og revisjon av fabrikk er svært ulike prosesser med ulike kriterier og bør derfor ikke sammenblandes. Det er ikke mulig å likestille merkeordninger knyttet til spesifikke produkter/tjenester og det at produktet/tjenesten er produsert av en virksomhet sertifisert basert på SA8000 eller ISO45001/ISO14001.

Videre er det ikke mulig å sidestille ISO45001 (ledelsessystemer for helse, miljø og sikkerhet) og ISO14001 (ledelsessystemer for miljø). Selv om det finnes noe overlapp (mennesker/miljø), har disse standardene helt ulike målgruppe. Dersom disse standardene skal kunne brukes her, må man kanskje kreve at begge kan dokumenteres for samme virksomhet/produksjonse enhet. Vi er imidlertid uenig i at SA8000-standard kan sies å være tilsvarende ISO45001/ISO14001, selv når begge ISO-standardene dokumenteres for samme virksomhet. SA8000 gjelder for produksjonse nheter. ISO-sertifiseringene gjelder som oftest på et høyere nivå, for eksempel for et konsern eller en bedrift som eier fabrikkene.

SA8000 er en standard for anstendige arbeidsforhold i en bred forstand. Den inkluderer følgende elementer:

Child Labor

Forced or Compulsory Labor

Health and Safety

Freedom of Association & Right to Collective Bargaining

Discrimination

Disciplinary Practices

Working Hours

Remuneration

Management System

ISO45001/ISO14001 går hovedsakelig på ledelsessystemer for HMS/miljø og dekker elementer som er direkte relevante for disse temaene. Selv om relevant nasjonal lovgivning og internasjonale standarder skal legges til grunn og vil kunne inngå i samsvarsforpliktelsene, vil ledelsen selv velge relevante interesseparter, bestemme de relevante behovene og forventningene til interessepartene, og avgjøre hvilke av disse behovene og forventningene som blir samsvarsforpliktelser som i sin tur vil bli gjenstand for intern- og ekstern revisjon. Det er med andre ord ikke krav om reel interessentdialog i ISO standardene. SA 8000 krever at ledelsen involverer spesielt arbeidstakernes representanter (herunder fagforeninger) i dialog. Målet er å inkludere deres synspunkter i utviklingen og implementeringen av ledelsessystemene for anstendig arbeid. Omfanget av SA8000 er mer omfattende enn ISO-standardene med hensyn på de elementene som er relevante for formålet til kravet i kravspesifikasjonen. SA8000 krever også mer dialog mellom ledelsen og arbeidstakere og, der det er mulig, også samarbeid mellom ledelsen og fagforeningene.

Videre innebærer SA8000 revisjon av arbeidsforholdene i tillegg til ledelsessystemet. Selv om det er krav om internrevisjon i ISO-standardene, går SA8000 lenger, med krav om uavhengige tredjeparts stedlige kontroller, både anmeldte og uanmeldte.

Kravet i kravspesifikasjonen bør deles opp i to alternativer:

Et krav som går på merkeordninger knyttet til konkrete produkter

Et krav som går på sertifisering av produksjonsenheter etter SA8000 eller revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar. ISO-standardene bør ikke sidestilles som relevant dokumentasjon her.

Spørsmål: For å oppfylle kravet til bærekraftig produksjon: Bør hver enkelt produksjonsenhet revideres for bærekraftig produksjon eller er det tilstrekkelig å gjennomføre stikkprøver på enkelte produksjonsenheter? Eksempelvis tilbyr kaffeleverandører kaffe som 100% produsert på plantaser som er 3.partsrevidert for bærekraftig produksjon. Det tilbys også kaffe der det har blitt gjennomført stikkprøve-revisjoner på enkelte av plantasjene. Det vil si at det er kaffe fra plantaser som ikke blitt revidert som er blandet med kaffe fra reviderte plantaser.

Når kravet er formulert slik: "Kontraktens gjenstand skal være bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves", må alle produksjonsenheter være revidert, ellers kan man ikke hevde at produktet/tjenesten er bærekraftig produsert. Det er også et spørsmål om man kan hevde at punkt 1 i kontraktsvilkåret etterleves, dersom SA8000- eller SMETA-revisjon ikke dekker alle punktene i alle produksjonsprosessene for alle varene/tjenestene kravet er rettet mot. Videre er det viktig å presisere hvilke ledd i produksjonsprosessen sertifiseringen/revisjonene skal gjelde, hvis ikke det skal gjelde samtlige ledd. Det kan bli problematisk dersom noen leverandører dokumenterer kun

for deler av leverandørkjeden mens andre for hele. Da vil de førstnevnte måtte avvises. Kravet kan sies å være uklart på dette punkt.

Anbefalt tildelingskriterium (1)

Bymiljøetaten har samme kommentarer til anbefalt tildelingskriterium (1) som til kravspesifikasjon.

Kravspesifikasjon og tildelingskriterium fremstår som sammenfallende. Det må da komme frem at disse ikke skal brukes sammen, ellers må det være tydelig hva meroppgjørelsen på tildelingskriteriet er, ettersom det kun er tillatt å evaluere på meroppgjørelse av minstekrav.

Anbefalt tildelingskriterium (2)

Anbefalt tildelingskriterium (2) kan ikke brukes sammen med kvalifikasjonskrav (2) som har delvis overlappende vurdering.

Bymiljøetaten har noen bemerkninger og spørsmål rundt vurderingen og poengsetting av oppfyllelse av tildelingskriteriet. Det fremgår av dokumentasjonskravet at "Leverandøren blir premiert for hvor mange ledd i leverandørkjeden de kan vise for følgende produkter: [Oppdragsgiver fyller ut]." Det er uklart hvordan det er tenkt å evaluere på dette tildelingskriteriet. Dersom leverandøren kan fylle ut informasjon om ett produksjonssted per punkt (1-3), vil leverandøren få for eksempel 3 poeng? Når det er flere produksjonssteder i komponentleddet, som ikke er uvanlig for sammensatte produkter som maskiner, elektronikk, møbler og VVS-utstyr, vil det være opp til leverandøren å definere hva som regnes som hovedkomponenter? Eller vil det være tilstrekkelig å oppgi ett valgfritt produksjonssted, hvis det gis ett poeng per ledd? I så fall vil dokumentasjonen faktisk vise at leverandøren har oversikt over leverandørkjeden? Det bør presiseres hvilke hovedkomponenter det skal gis informasjon om. Dette kan imidlertid bli problematisk om varene ikke er helt like, og noen leverandører ikke kan svare ut for en bestemt hovedkomponent som er oppgitt i kravet, men som ikke finnes i produktet deres. For å unngå denne problematikken må det brukes tid og ressurser på grundige markedsundersøkelser.

Tilsvarende problem vil kunne oppstå med tanke på råvareleddet. Her vil det potensielt være enda flere produksjonssteder. Det er ikke hensiktsmessig å forvente at leverandører vil kunne redegjøre for alle produksjonsstedene i råvareleddet. Vil ett valgfritt produksjonssted (uavhengig av om det er den mest risikoutsatte råvaren) holde her?

Alternativt, vil leverandører kunne få flere poeng per punkt 2) og 3)? I så fall, vil det kunne medføre forskjellsbehandling dersom noen har organisert leverandørkjeden slik at det er færre produksjonssteder. Færre ledd gir nødvendigvis bedre oversikt over leverandørkjeden og bedre kontroll, men vil også gi leverandøren færre poeng totalt i en slik evalueringsmodell. Videre, som

nevnt over for hovedkomponenter, kan det hende at leverandørenes produkter er ulike, og noen har færre/andre råvarer enn konkurrentenes. Det må presiseres bedre hvordan kriteriet skal evalueres.

Dette kravet passer best for varer som har få komponenter og råvarer. Og det vil være hensiktsmessig å definere hvilke(n) hovedkomponent(er) og hvilke(n) råvare(r) det skal redegjøres for under punkt 2) og 3).

I lengre kontrakter løper man også risikoen for å premiere og tildele en leverandør som underveis endrer leverandører, der oversikten potensielt er dårligere enn den man har vunnet konkurransen basert på.

Vi stiller også spørsmål ved om å man vil kunne havne i situasjoner der et slikt tildelingskriterium hvor man inkluderer råvareleddet i komplekse/sammensatte varer, kan være problematisk i lys av forholdsmessighetsprinsippet. Dette prinsippet er til hinder for at oppdragsgiver stiller strengere krav enn det som er nødvending ut fra kontraktens art og omfang.

Spørsmål: Bør leverandører bli premiert dersom de i tillegg offentliggjort en leverandørliste?

Det er svært få leverandører som har slike lister offentliggjort. Det kan potensielt medføre en del ekstraarbeid for oppdragsgiver. Å være åpen om leverandørkjeden er et viktig tegn på at leverandøren tar sitt samfunnsansvar på alvor, men det betyr ikke automatisk at de som ikke har offentliggjort denne informasjonen har mindre kunnskap om leverandørkjeden og ikke jobber like godt med ansvarlig og bærekraftig leverandørkjedestyring. Dersom dette med åpenhet skal tas med som et tilleggspunkt, må også ordlyden i kravet revideres slik at det blir dekkende. Samtidig bør dette kanskje avgrenses til noen varekategorier der det er forholdsmessig å stille et slikt tildelingskriterium. For en del produkter der enkelte råvarer handles på børs, vil dette være utfordrende.

Anbefalt tildelingskriterium (3)

Det fremkommer ikke klart hvordan kriteriet skal evalueres. Vil leverandøren kunne få et poeng per punkt eller vil det gis poeng kun dersom alle fire punktene er tilstrekkelig dokumentert? Dersom det sistnevnte er tilfelle, er kravet på svært høyt nivå, spesielt med tanke på at all informasjonen skal være offentliggjort på nettsidene til leverandøren. Vi ser at det kan bli utfordrende for innkjøpere å vurdere dette kravet på en forsvarlig måte.

Bymiljøetaten ser også en utfordring ved om kriteriet, særlig under punkt (4), vil ha tilstrekkelig tilknytning til kontraktsgjenstanden.

Spørsmål: Skal det i veiledningen om dette tildelingskriteriet anbefales at det kun vurderes brukt i forbindelse med kvalifikasjonskrav (1)?

Ikke nødvendigvis en forutsetning å bruke kvalifikasjonskrav (1) for å bruke dette tildelingskriteriet, men det bør listes opp hvilke bransjer/kategorier eller produkttyper dette kravet er hensiktsmessig og forholdsmessig å stille for.

Avslutning

Bymiljøetaten ser veldig positivt på økt fokus på krav til aktsomhetsvurderinger og ansvarlig næringsliv, men mener det er viktig at man tar hensyn til kompetanse i organisasjonene, at kravene er enkle å bruke og at kravene er i tråd med anskaffelsesregelverket. Vi ser også positivt på det at man utvikler bransjen på krav til ansvarlig næringsliv. Vi setter pris på å få mulighet til å gi innspill, og stiller gjerne på et møte for å dele synspunkt etter våre erfaringer med Oslomodellen og kravene til ansvarlig næringsliv.

Vennlig hilsen

Charlotte Elisabeth Flood
jurist II

Kopi til
Fredrik Herbern Schjelle
Tone Eidesen
Vigdis Myran